

УДК 346.2

DOI: 10.5281/zenodo.7498662

**ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ
НА ПРИВАТИЗАЦІЮ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ
ЧЛЕНАМИ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

Гончаренко Олена Миколаївна,

доктор юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу
правового забезпечення ринкової економіки
Науково-дослідного інституту приватного
права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України
(м. Київ)

ORCID: 0000-0002-0178-2003

Ковалишин Олександр Романович,

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник відділу
правового забезпечення ринкової економіки
Науково-дослідного інституту
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України
(м. Київ)

ORCID: 0000-0002-1734-9853

Черненко Олена Анатоліївна,

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник відділу
правового забезпечення ринкової економіки
Науково-дослідного інституту
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України
(м. Київ)

ORCID: 0000-0001-5184-333X

Стаття присвячена розгляду однієї з найважливіших проблем сучасної правової доктрини – зловживання правом. Зловживання правом – це поняття, яке у сучасному світі пронизує усі сфери соціальної життєдіяльності та впливає на стан законності та правопорядку в суспільстві. Існує декілька підходів до характеристики зловживання правом, серед яких: - заперечення самого поняття «зловживання правом»,

оскільки здійснення права не може бути протиправним; - визнання необхідності законодавчого закріплення та доктринального обґрунтування терміну «зловживання правом». Зловживання правом – це особливий вид правової поведінки, яка полягає у використанні громадянами своїх прав у недозволеній спосіб, що суперечить призначенню права, внаслідок чого завдаються збитки (шкода) окремій особі, суспільству або державі. Учасники цивільних правовідносин повинні реалізовувати свої права, не порушуючи при цьому прав інших учасників цивільних правовідносин (в тому числі держави). Відповідно до норм Цивільного кодексу України добросовісність належить до загальних засад цивільного законодавства. Добросовісність означає фактичну чесність суб'єктів у їх поведінці, прагнення сумлінно захистити цивільні права та забезпечити виконання цивільних обов'язків. Зловживання правом може виступати як негативний прояв саморегулювання у будь-якій діяльності, у тому числі у господарській. Не допускається зловживання правом і під час набуття права власності. Власність, в тому числі і на земельні ділянки, не повинна використовуватися на шкоду людині, суспільству, державі. Зазначені конституційні положення в повній мірі розповсюджуються і на фермерські господарства як власників (володільців) земельних ділянок. У разі коли фермерське господарство та його члени набули право володіння спірною земельною ділянкою, завідомо усвідомлюючи порушення процедури отримання земельної ділянки для ведення фермерського господарства, передбаченої законом, то мало місце зловживання правом. Повернення спірної земельної ділянки у власність держави з володіння особи, якій вона надана у власність як члену фермерського господарства можливе за умови встановлення недобросовісності та відсутності реального користування земельною ділянкою фермерським господарством.

Ключові слова: зловживання правом, добросовісність, земельна ділянка, власність, фермерське господарство.

Подано до друку: 26.10.2022

Схвалено до друку: 01.12.2022

Зловживання правом – це поняття, яке у сучасному світі пронизує усі сфери соціальної життєдіяльності, безпосередньо впливає на стан законності та правопорядку в суспільстві. Зловживання правом полягає в тому, що воно виникає на базі здійснення суб'єктивного права, тобто на основі дозволеної законом поведінки. Люди починають використовувати норми права всупереч їх призначенню, ігноруючи свободи інших суб'єктів правовідносин, порушуючи загальноправові принципи правоздійснення: добросовісність, розумність, справедливість, і тим самим вчиняють не що інше як зловживання правом. Небезпечність поширеності випадків зловживання правом полягає ще й у тому, що в соціумі панує стійкий стереотип переконання про «корисність» зловживання правом. Вчиняючи зловживання правом, особа фактично проявляє свою неповагу до свобод інших осіб та права в цілому. Зловживання правом у сучасних умовах функціонування суспільства набуває агресивного, глобального характеру [1, с.252].

Проблема зловживання правом є однією з найбільш дискусійних у сучасній правовій доктрині та розглядалась у працях таких вчених як: О. Вдовичен, С. Осадчук, М. Осадчук, М. Стефанчук, В. Резнікова, О. Рога ч, Д. Тихомиров, Г. Чувакова, Н. Харченко, Л. Шипілов та інші.

В. Резнікова визначає декілька основних підходів до характеристики зловживання правом є: заперечення самого поняття «зловживання правом», оскільки правомочність здійснювати право на заподіяння шкоди іншим особам не входить до змісту суб'єктивного права, а тому здійснення права не може бути протиправним; визнання необхідності законодавчого закріплення та доктринального обґрунтування «зловживання правом» [2, с.24].

Феномен зловживання правом насправді існує, оскільки у правовій дійсності існують ситуації, коли особа здійснює своє суб'єктивне право, формально не порушуючи юридичних заборон, але завдає шкоди суспільним або особистим інтересам іншої особи. Зловживання правом – це особливий вид правової поведінки, яка полягає у використанні громадянами своїх прав у недозволеній спосіб, що суперечить призначенню права, внаслідок чого завдаються збитки (шкода) окремій особі, суспільству або держави [3].

На думку Д. Тихомирова, Н. Харченка: «Під зловживанням права можна розуміти особливий вид правової поведінки, який виражається у діянні по використанню особами своїх прав у недозволеній або не передбаченій правотворцем способи, що суперечить призначенню права, формально не порушуючи його, внаслідок чого може завдаватися шкода інтересам суспільства, держави або окремої особи» [4, с. 29].

Зловживання правом можна розглядати як негативний прояв саморегулювання в будь-якій діяльності, у тому числі й у господарській. Незалежно від того, що під саморегулюванням розуміється саме визначення певних правил для себе власне суб'єктами (на свій розсуд) створення та контроль за їх виконанням, саме за державою залишається функція встановлення меж для дій суб'єктів господарювання [5, с. 62]. Тому питання зловживання правом також пов'язане із законодавчими заборонами певної поведінки. Враховуючи різноманітність та активність діяльності суб'єктів права, законодавство часто не встигає встановити заборони. І тому виникає простір для саморегулювання як у позитивному сенсі так і негативному. Отже, зловживання правом є негативним саморегулюванням суб'єктів господарювання. Наприклад, коли вони визначають правила поведінки для врегулювання нібито внутрішньо-організаційних відносин підприємства, при чому «зазіхаючи» на права інших суб'єктів господарювання, держави або ж фізичних осіб.

Як слушно зазначає Б. Карнаух: «Дії особи кваліфікуються як зловживання правом тоді, коли особа виходить за межу належного їй суб'єктивного права у «місці», де ця межа не прокреслена стіною прямої заборони. Перетинаючи межу, особа тим самим ступає на

територію чужого права» [6, с. 35]. Поняття та форми зловживання правом в Україні (у переважній більшості випадків) залишаються оціночними поняттями, а відсутність у законодавстві легального визначення «зловживання правом» спричиняє небажання судових органів виносити рішення, які прямо пов'язані з застосуванням цього інституту [7, с. 76].

Л. Шипілов визначає такі ознаки зловживання правом: 1) воно існує лише при здійсненні особою свого суб'єктивного права. При зловживанні правом уповноважений суб'єкт допускає недозволене використання свого права, але при цьому спирається на суб'єктивне право; 2) використання цього права не за його соціальним призначенням, а із заподіянням шкоди суспільним або особистим інтересам. Про зловживання правом можна говорити лише тоді, коли уповноважений суб'єкт, діючи в рамках належного йому суб'єктивного права, використовує такі форми його реалізації, які виходять за встановлені законом рамки здійснення права; 3) відсутність порушення конкретних юридичних заборон (тобто їх додержання) або невиконання обов'язків (тобто їх виконання) [3].

На думку О. Вдовичена, зловживання правом передбачає такі риси: 1) наявність в особи суб'єктивних прав; 2) діяльність щодо реалізації цих прав; 3) використання прав усупереч їх соціальному призначенню або заподіяння цим шкоди суспільним або особистим інтересам; 4) відсутність порушення конкретних юридичних заборон або обов'язків; 5) встановлення факту зловживання компетентним правозастосовчим органом; 6) настання юридичних наслідків [8].

Отже, зловживання правом тягне за собою ряд негативних наслідків для інших громадян, держави та й для самого права як регулятора, незалежно від сфери суспільних відносин. Юридична відповідальність за такі діяння здебільшого не настає, але є винятки, які порушують інтереси, що прямо охороняються законом (наприклад, ті, що будуть належати до одного з видів правопорушень: цивільні, сімейні, земельні, господарські тощо).

Необхідно звернути увагу на те, що учасники цивільних правовідносин повинні реалізовувати свої права, не порушуючи при цьому прав інших учасників цивільних правовідносин (в тому числі держави). Принцип добросовісності є одним із засобів обмеження, способом утримання сторін цивільних (земельних, господарських) правовідносин від зловживання своїми правами при виконанні договору.

Добросовісне володіння майном означає, що особа не знала і не повинна була знати, що володіння річчю є незаконним. Встановлення добросовісності залежить від підстав набуття майна. Добросовісність означає фактичну чесність суб'єктів у їх поведінці, прагнення сумлінно захистити цивільні права та забезпечити виконання цивільних обов'язків. Під час набуття права власності не допускається зловживання правом. Не допускаються дії особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах (ч. 3 ст. 13 ЦК України).

Порушення принципу добросовісності, зловживання своїми правами у прагненні отримати безоплатно у власність земельну ділянку, і стали однією з підстав для направлення Харківською місцевою прокуратурою № 2 до Печенізького районного суду області 12 позовів про повернення державі з незаконного користування 60 га сільгоспземель. Із матеріалів судової справи вбачається, що громадянка отримала в оренду земельну ділянку для ведення фермерського господарства (далі – ФГ). Однак насправді жінка не мала жодного наміру займатися фермерством, а бажала лише безкоштовно, поза процедурою земельних торгів, приватизувати землю. Для цього вона формально створила фермерське господарство, членами якого зробила своїх родичів, щоб згодом безоплатно приватизувати земельні ділянки за так званою процедурою «розпаювання фермерського господарства». Одразу після приватизації земель голова господарства розпочала його ліквідацію. При цьому ФГ не проіснувало й одного сільськогосподарського сезону та жодного разу не використовувало надану землю за призначенням [9].

Для вирішення питання чи мало місце зловживання правом на безоплатну приватизацію земельних ділянок членами фермерського господарства, необхідно ґрунтовно проаналізувати норми чинного законодавства.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство» фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, відповідно до закону.

Згідно із ст. 12 Закону України «Про фермерське господарство» землі фермерського господарства можуть складатися із: 1) земельних ділянок, що належать громадянам України – членам фермерського господарства на праві власності, користування; 2) земельних ділянок, що належать фермерському господарству на праві власності, користування. Отже, фермерське господарство може здійснювати свою діяльність як на землях отриманих на праві власності, так і на землях отриманих на праві користування.

Оренда земельної ділянки надається суб'єкту з легітимною метою – створення фермерського господарства. Надання у користування земельної ділянки не призводить до автоматичної передачі у приватну власність відповідних земельних ділянок. Така передача має відповідати умовам визначеним законом, а не тільки одній з підстав – попереднє користування земельною ділянкою членом фермерського господарства. Передача земельної ділянки на праві власності є комплексним складним порядком. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про фермерське господарство» надання

земельних ділянок державної та комунальної власності у власність або користування для ведення фермерського господарства здійснюється в порядку, передбаченому Земельним кодексом України.

Право членів фермерських господарств отримати безплатно у приватну власність надані їм у користування земельні ділянки передбачено ст. 32 Земельного кодексу України.

Статтею 118 Земельного кодексу України передбачений порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами. Відповідно до ч. 6 цієї статті громадяни, зацікавлені в одержанні безоплатно у власність земельної ділянки із земель державної або комунальної власності для ведення фермерського господарства у межах норм безоплатної приватизації, подають клопотання до відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування, який передає земельні ділянки державної чи комунальної власності у власність відповідно до повноважень, визначених статтею 122 Земельного кодексу України. У клопотанні зазначаються цільове призначення земельної ділянки та її орієнтовні розміри. До клопотання додаються графічні матеріали, на яких зазначено бажане місце розташування земельної ділянки, погодження землекористувача (у разі вилучення земельної ділянки, що перебуває у користуванні інших осіб) та документи, що підтверджують досвід роботи у сільському господарстві або наявність освіти, здобутої в аграрному навчальному закладі (у разі надання земельної ділянки для ведення фермерського господарства).

Частиною 1 ст. 13 Закону України «Про фермерське господарство» передбачено, що члени фермерського господарства мають право на одержання безоплатно у власність із земель державної і комунальної власності земельних ділянок у розмірі земельної частки (паю). Вказану норму слід тлумачити широко, вона говорить про те, що члени фермерського господарства можуть і не отримати у власність земельні ділянки, якщо таке отримання не відповідатиме положенням Земельного кодексу України. Тобто законодавством не передбачено беззастережної безумовної передачі у власність земельних ділянок виходячи лише із права громадянина, який бажає вести фермерське господарство.

Відповідно до ч. 2 ст. 13 Закону України «Про фермерське господарство» членам фермерських господарств передаються безоплатно у приватну власність із раніше наданих їм у користування земельні ділянки у розмірі земельної частки (паю) члена сільськогосподарського підприємства, розташованого на території відповідної ради. Отже, земельні ділянки можуть бути передані у приватну власність із раніше наданих їм у користування земельних ділянок. Таке надання є передумовою, однією з умов для передачі земельної ділянки у власність. Звертаємо увагу, що відповідно до п. а ч. 1 ст. 15 Закону України «Про фермерське господарство» фермерські господарства, у власності яких є земельні ділянки, надані їм для ведення фермерського господарства відповідно до закону,

зобов'язані: забезпечувати використання земельних ділянок за їх цільовим призначенням. Згідно із ст. 21 Земельного кодексу України порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель є підставою для: а) визнання недійсними рішень органів державної влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування про надання (передачу) земельних ділянок громадянам та юридичним особам; б) визнання недійсними угод щодо земельних ділянок; в) відмови в державній реєстрації земельних ділянок або визнання реєстрації недійсною; г) притягнення до відповідальності відповідно до закону громадян та юридичних осіб, винних у порушенні порядку встановлення та зміни цільового призначення земель. У п. 189 Постанови ВС від 23.11. 2021 року справа № 359/3373/16-ц, провадження № 14-2цс21 зазначається, що повернення державі земельної ділянки, незаконно відчуженої фізичній особі органом місцевого самоврядування, переслідує легітимну мету контролю за використанням майна відповідно до загальних інтересів у тому, щоб таке використання відбувалося за цільовим призначенням.

Необхідно зазначити, що підставою для приватизації земельної ділянки членом фермерського господарства є факт 1) володіння фермерським господарством земельною ділянкою на праві постійного користування чи праві оренди, а також 2) правомірного добросовісного та реального використання фермерським господарством земельної ділянки у відповідності з метою створення фермерського господарства, тобто для ведення вироблення товарної сільськогосподарської продукції, здійснення її переробки та реалізації з метою отримання прибутку.

При цьому має місце складний юридичний факт, а не фактичний склад. Головною відмінністю фактичного складу від складного юридичного факту є те, що склад – це система юридичних фактів, а складний юридичний факт – система ознак факту [10]. Складний юридичний факт являє собою певну сукупність елементів одного юридичного факту, необхідну для настання правових наслідків.

За умови, якщо володіння фермерським господарством земельною ділянкою підтверджено, але встановлено відсутність добросовісного та реального використання фермерським господарством земельної ділянки у відповідності з метою функціонування фермерського господарства, то приватизація земельної ділянки членом ФГ є неправомірною.

Особа, набувши членство у фермерському господарстві, зобов'язана сумлінно та добросовісно реалізовувати надані Законом України «Про фермерське господарство» права та виконувати відповідні обов'язки. Відповідно до ч. 1 ст. 15 Закону України «Про фермерське господарство» члени фермерського господарства та фермерські господарства, у власності яких є земельні ділянки, надані їм для ведення фермерського господарства відповідно до закону, зобов'язані забезпечувати

використання земельних ділянок за їх цільовим призначенням. Згідно із законом основним цільовим призначенням земель сільськогосподарського призначення, закріплених на праві користування за фермерським господарством, виступає виробництво продукції сільського господарства. Ці землі використовуються для потреб сільськогосподарського виробництва у зв'язку з тим, що їм притаманні природні властивості. Сутність цих земель полягає в тому, що вони володіють природною здатністю родючості.

В розглядуваній ситуації одна із ознак складного юридичного факту – факт володіння фермерським господарством земельною ділянкою – мав місце. Але встановлена відсутність іншої ознаки складного юридичного факту – а саме ознака добросовісного та реального використання фермерським господарством земельної ділянки у відповідності з метою функціонування фермерського господарства, тобто для вироблення товарної сільськогосподарської продукції, здійснення її переробки та реалізації з метою отримання прибутку.

Припинення права власності на об'єкти цивільних прав регулюється нормами ЦК України (ст. 346 ЦК України) та ЗК України (ст. 140 ЗК України). Серед підстав визначених у ЦК України та ЗК України прямо не закріплено припинення права власності у зв'язку з відсутністю (незаконністю, недійсністю) підстави для набуття відповідного права.

Частиною 2 ст. 16 ЦК України встановлено, що суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом чи судом у визначених законом випадках.

В силу положень статей 330, 387, 658 ЦК України право власності дійсного власника презюмується і не припиняється із втратою ним майна. Це право підлягає захисту протягом всього часу наявності в особи титулу власника майна, а єдиним обмеженням права власності у часі є інститут набувальної давності, який передбачає право особи, яка добросовісно заволоділа майном, отримати його у власність зі спливом певного строку, встановленого законом, якщо дійсний власник не звернеться до цього часу з вимогою про витребування майна (стаття 344 ЦК України) (п. 14.5 Постанови Верховного Суду від 23.11.2021, у справі № 359/3373/16, провадження № 14-2цс21) [11].

Тому повернення спірної земельної ділянки у власність держави з володіння особи, якій вона надана у власність як члену ФГ можливе за умови встановлення недобросовісності та відсутності реального користування земельною ділянкою фермерським господарством. При цьому повернення земельної ділянки у зв'язку з її невикористанням за цільовим призначенням не залежить від факту визнання незаконними рішень органів державної влади чи місцевого самоврядування, які стали підставою для первинної передачі в оренду фізичній особі земель сільськогосподарського призначення.

Власність, в тому числі і на земельні ділянки, не повинна використовуватися на шкоду людині, суспільству, державі. Зазначені

конституційні положення в повній мірі розповсюджуються і на фермерські господарства як власників (володільців) земельних ділянок.

Враховуючи наведене вище, можна стверджувати, що фермерське господарство та його члени набули право володіння спірною земельною ділянкою, завідомо усвідомлюючи порушення процедури отримання земельної ділянки для ведення фермерського господарства, передбаченої законом. А отже мало місце зловживання правом (суб'єктивним) – як особливим видом юридично значущої поведінки, яка полягає у соціально шкідливих учинках суб'єкта права, у використанні недозволених конкретних форм (в тому числі недобросовісного володіння земельною ділянкою) у межах дозволеного законом загального типу поведінки, що суперечить цільовому призначенню права [12]. Зловживання правом можна може виступати як негативний прояв саморегулювання у будь-якій діяльності, у тому числі у господарській.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Рогач О.Я. Зловживання правом: теоретико-правове дослідження. Ужгород: Ліра, 2011. 368 с.
2. Резнікова В.В. Зловживання правом: поняття та ознаки // Університетські наукові записки. 2013. № 1. С. 23–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2013_1_5.
3. Шипілов Л. М. До питання про поняття та сутність зловживання правом // Право і Безпека. 2010. № 1. С. 6–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2010_1_3.
4. Тихомиров Д. О., Харченко Н. П. Зловживання правом як відхилення правомірної поведінки // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. Видавничий дім «Гельветика», 2016. Т. 1. Вип. 38. С. 26–29
5. Гончаренко О. Саморегулювання та співрегулювання господарської діяльності // Підприємництво, господарство і право. 2017. № 9. С. 62–66.
6. Карнаух Б. Зловживання правом та його правові наслідки // Підприємництво, господарство і право. 2020. № 9. С. 31–36.
7. Осадчук С., Осадчук М. Форми зловживання цивільним правом // Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 4. С. 68–77.
8. Вдовичен О. Поняття зловживанням правом // Право і суспільство. 2008. № 4. С. 47–52. URL: <http://radnuk.info/statti/249-tioriua-gov/14801-2011-01-19-03-05-49.html> .
9. Сайт Харківської обласної прокуратури. URL: https://khar.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=240340#
10. Чувакова Г.М. Дефектність фактичних складів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2004. 20 с.
11. Постанова Верховного Суду від 23.11.2021, у справі № 359/3373/16, провадження № 14-2цс21. URL:

https://verdictum.ligazakon.net/document/101829985?utm_source=ju_rliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl01.

12. Чувакова Г. М. Зловживання правом як вид правових аномалій // Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 60. С. 440–445; Бакаєв Д. С. Зловживання правом як форма реалізації розсуду в праві // Публічне право. 2013. № 2. С. 295–300; Вдовичен О. О. Законодавче закріплення категорії зловживання правом / Адвокат. 2009. № 2. С. 30–33.

ABUSE OF RIGHT TO PRIVATIZATION OF A LAND PLOT BY MEMBERS OF THE FARM

Honcharenko O. M., Doctor of Legal Sciences,
Senior Researcher of the Legal support of a market
economy department of the Academician F. H. Burchak
Scientific Research Institute of Private Law and
Entrepreneurship of NALS of Ukraine (Kyiv)

Kovalyshyn O. R., Candidate of Legal Sciences,
Senior Researcher of the Legal support of a market
economy department of the Academician F. H. Burchak
Scientific Research Institute of Private Law and
Entrepreneurship of NALS of Ukraine (Kyiv)

Chernenko O. M., Candidate of Legal Sciences,
Senior Researcher of the Legal support of a market
economy department of the Academician F. H. Burchak
Scientific Research Institute of Private Law and
Entrepreneurship of NALS of Ukraine (Kyiv)

Keywords: abuse of right, good faith, land, property, farming.

The article is devoted to consideration of one of the most important problems of modern legal doctrine - abuse of law. Abuse of law is a concept that permeates all spheres of social life in the modern world and affects the state of law and order in society. There are several approaches to the characterization of the abuse of the right, among which: - denial of the very concept of "abuse of the right", since the exercise of the right cannot be illegal; - recognition of "law abuse" for legislative consolidation and doctrinal substantiation of the term. Abuse of right is a special type of legal behavior, which consists in the use by citizens of their rights in an unauthorized way, which is contrary to the purpose of the law, as a result of which losses (damage) are caused to an individual, society or the state. Participants in civil legal relations should exercise their rights without violating the rights of other participants in civil legal relations (including the state). According to the norms of the Civil Code of Ukraine, good faith belongs to the general principles of civil legislation. Good faith means the actual honesty of subjects in their behavior, the desire to conscientiously protect civil rights and ensure the fulfillment of civil duties. Abuse of the right can be seen as a negative manifestation of self-regulation in any activity, including economic activity. Abuse of right is not allowed during the acquisition of the right of ownership. Property, including land, should not be used to the detriment of a person, society, or the state. The specified constitutional provisions are fully extended to farms as owners (owners) of land plots. In case that the farm and its members acquired the right to own the disputed plot of land, knowingly aware of the violation of the procedure for obtaining a plot of land for farming provided by law, then there was an abuse of the right. The return of the disputed plot of land to the ownership of the state from the possession of the person to whom it was granted ownership as a member of the FG is possible on the condition that bad faith is established and there is no real use of the plot of land by farming.